

2009 m. balandis Nr. 4 (19)

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA – tai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, įkurta 1997 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. spalio 10 d. nutarimu „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos įsteigimo“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nagrinėja asmenų skundus, tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą, konsultuoja duomenų valdytojus ir subjektus, tvarko Asmens duomenų valdytojų valstybės registrą, teikia pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl asmens duomenų tvarkymo, apsaugos, vykdo kitas įstatymu priskirtas funkcijas.

Naujienu biuletenyje vartojamos santrumpos:

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, ADTAI – Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas

VALSTYBINĖJE DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOJE

Informavimas vykdant vaizdo stebėjimą

VDAI parengė trumpą apžvalgą, kaip, vykdant vaizdo stebėjimą, apie tai turi būti informuojama.

Vadovaujantis ADTAI, vaizdo stebėjimas yra suprantamas kaip vaizdo duomenų, susijusių su fiziniu asmeniu, tvarkymas naudojant automatines vaizdo stebėjimo priemones (vaizdo ir fotokameras ar pan.), nepaisant to, ar šie duomenys yra išsaugomi laikmenoje. Taigi duomenų valdytojas privalo informuoti duomenų subjektą apie vykdomą vaizdo stebėjimą ir tuo atveju, jei stebima tik realiu laiku nedarant vaizdo įrašo.

ADTAI 20 straipsnio 1 dalis numato, jog duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad prieš patenkant į patalpas ar teritoriją, kurioje vykdomas vaizdo stebėjimas, būtų aiškiai ir tinkamai pateikiama ši informacija:

- 1) apie vykdomą vaizdo stebėjimą;
- 2) duomenų valdytojo rekvizitai ir kontaktinė informacija (adresas arba telefono ryšio numeris).

Vadovaujantis šio straipsnio 2 dalimi, duomenų valdytojas gali pateikti ir kitą papildomą informaciją, kad būtų užtikrintas teisėtas vaizdo duomenų tvarkymas nepažeidžiant duomenų subjekto teisių (pvz., vaizdo stebėjimo tikslas).

Vien tik lentelės, kurioje pavaizduota vaizdo kamera, pakabinimas nėra laikomas tinkamu ADTAI reikalavimus atitinkančiu duomenų subjekto informavimu.

Informaciją apie tai, kad vykdomas vaizdo stebėjimas, rekomenduojama pateikti visais atvejais nepriklausomai nuo to, kad kai kuriose tam skirtose vietose vaizdo stebėjimas tuo metu nėra vykdomas (pvz., vaizdo kamera veikia ne visą laiką, veikia nustatytu periodiškumu ir pan.).

Apžvalgą su pateiktais informacinių lentelių pavyzdžiais galite rasti VDAI svetainės „Klausiatsakome“ rubrikoje.

LIETUVOJE

Balandžio mėnesio asmens duomenų apsaugai aktualūs teisės aktai

2009 m. balandžio 15 d. patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 310 „Dėl Tarybos sprendimo 2008/615/TVR dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimo, visų pirma kovos su terorizmu ir tarpvalstybinio nusikalstamumu srityje, įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 49-1957).

EUROPOS SAJUNGOJE

Dalyvavimas darbo grupėse, susitikimuose

Antroji projekto PrivacyOS konferencija

2009 m. balandžio 1–3 d. Berlyne įvyko 2-oji projekto Privacy Open Space (Privatumo atviroji erdvė) konferencija. Šį kartą PrivacyOS konferencija surengta kartu su konferencija „re:publica“, tad dalyviai turėjo galimybę apsilankyti abiejuose renginiuose.

PrivacyOS – tai Europos projektas, kuriuo siekiama suburti pramonės, verslo atstovus, mažas ir vidutines įmones, akademinę ir pilietinę visuomenę privatumo infrastruktūrai Europoje puoselėti. Projekto tikslas – kurti ilgalaikį bendradarbiavimą teminiame tinkle ir įtvirtinti kolektyvines sąsajas su kitais Europos Sąjungos projektais. Dalyvavimas projekte suteikia galimybę keistis tyrimų rezultatais, pasiekimais ir gera praktika, taip pat kurti strategijas ir bendrus projektus, atsižvelgiant į keturis svarbiausius politikos tikslus: informuotumo plėtojimą, privatumo užtikrinimą tinkle, privatumui palankaus tapatybės valdymo puoselėjimą ir tyrimų sąlygojimą.

Į projekto PrivacyOS antrąją konferenciją susirinko apie dešimties Europos Sąjungos valstybių narių valstybinio sektoriaus, duomenų apsaugos institucijų, akademinės ir pilietinės visuomenės, verslo atstovai.

Konferencijoje dalyvavusios VDAI atstovės perskaitė du pranešimus. VDAI Teisės skyriaus vyriausioji specialistė Indrė Skersytė konferencijoje skaitė pranešimą tema „Lietuva: Nacionalinė elektroninės sveikatos sistema (NESS)“. Pranešėja trumpai pristatė duomenų, susijusių su sveikata, kaip ypatingų asmens duomenų, apsaugos klausimus ir apibūdino esamą e. sveikatos padėtį Lietuvoje. Pagrindinis dėmesys pranešime skirtas NESS – buvo pateiktas bendras NESS pristatymas, aptarti NESS duomenų saugumo principai, duomenų subjektų teisės ir kiti klausimai, susiję su asmens duomenų apsauga. Taip pat pranešime buvo atkreiptas dėmesys į probleminius klausimus, kurie NESS kol kas nėra tinkamai išspręsti. VDAI Informacijos ir technologijų skyriaus vyriausioji specialistė Raminta Sinkevičiūtė-Šečkuviene konferencijoje pristatė pranešimą „Esminiai tapatybės valdymo Lietuvoje aspektai“. Tema pristatyta apžvelgiant tris tapatybės valdymo aspektus: poreikį identifikuoti elektroninėje erdvėje, asmens kodą, tarpusavio ryšiui tarp sistemų sudaryti ir vienareikšmiškai identifikuoti asmenį naudojamą tik Lietuvai būdingą asmens duomenį, ir naują asmens tapatybės kortelę su pirštų atspaudais ir asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje bei kvalifikuotu sertifikatu.

29 straipsnio darbo grupės susitikimas

2009 m. balandžio 7–8 d. Briuselyje (Belgija) įvyko 70-asis direktyvos 95/46/EB 29 straipsnio darbo grupės duomenų apsaugai tvarkant asmens duomenis susitikimas. Renginyje dalyvavo VDAI Skundų nagrinėjimo ir tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vedėja Neringa Kaktavičiūtė-Mickienė.

Susitikime apsvaistytas Šveicarijos prašymas tapti nuolatine darbo grupės stebėtoja. Skirta dėmesio nuomonės dėl socialinių tinklų projektui. Informuota apie tarptautinių standartų dėl privatumo ir asmens duomenų apsaugos projekto rengimą. Atsižvelgiant į tai, kad *Google* kai kuriuose Europos miestuose jau pradėjo teikti didelį visuomenės susidomėjimą sukėlusią gatvių vaizdo pateikimo paslaugą, 29 straipsnio darbo grupės nariai, siekdami atkreipti dėmesį į tam tikrus privatumo aspektus, nutarė parengti laišką *Google* dėl gatvių vaizdų pateikimo.

Pavasario konferencija

2009 m. balandžio 23–24 d. Edinburge (Jungtinė Karalystė) įvyko kasmetinė Europos privatumo ir duomenų apsaugos vadovų pavasario konferencija. Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai joje atstovavo direktorius dr. Algirdas Kunčinas.

Svarbiausia renginio tema – asmens duomenų apsaugos tobulinimas. Buvo keliamas klausimas, kokios šiuo metu egzistuoja pagrindinės Europos duomenų apsaugos teisės aktų silpnybės ir stiprybės ir kas turėtų būti patobulinta. Ko privatūs asmenys, su asmens duomenų apsauga susiję darbuotojai ir duomenų apsaugos institucijų atstovai pasigenda tuose teisės aktuose? Konferencijoje buvo skaitomi pranešimai, priimami sprendimai, dokumentai.

Konferencijoje priimti dokumentai: pratarmė Policijos ir teisingumo darbo grupės 2007–2008 m. ataskaitai; Policijos ir teisingumo darbo grupės duomenų apsaugos žinynas dėl bendradarbiavimo ir priežiūros teisėsaugos srityje Europoje; dokumentas dėl bylų nagrinėjimo seminario; rezoliucija „Dėl dvišalių ir daugiašalių susitarimų“, taip pat priimta deklaracija „Dėl vadovavimo ir duomenų apsaugos Europoje ateities“.

Pastarojoje deklaracijoje atkreipiamas dėmesys į tai, kad Europa pagrįstai didžiuojasi seniai įsigaliojusiomis duomenų apsaugos normomis ir įstatymais. Žinoma, per tam tikrą laiką vienus standartus ir įstatymus pakeitė kiti, kai kuriuos rengiamasi peržiūrėti artimiausiu metu. Įstatymai nuolat atnaujinami atsižvelgiant į pažangiąsias technologijas ir socialinę raidą, todėl duomenų apsaugos institucijoms tenka spręsti, kaip įstatymais įveikti šių laikų diktuojamus iššūkius ir formuoti sparčias permainas atitinkančią politiką.

Duomenų apsaugos ir privatumo normas ir įstatymus visame pasaulyje stengiamasi plėtoti neatsilikant nuo technologijų pažangos, beje, Europa šiame procese yra ir kai kurių kitų šalių patarėja bei rėmėja. Nors esamos įvairios normos ir įstatymai tam tikrose srityse gali skirtis, tačiau visų jų svarbiausias tikslas – apsaugoti asmeninę informaciją ir asmenų teises bei laisves.

Ši konferencija įsipareigoja skatinti duomenų apsaugos plėtrą Europoje ir tinkamai pritaikyti Europos patirtį visuotinėje diskusijoje, skirtoje privatumo ir duomenų apsaugos klausimams nagrinėti.

Europos duomenų apsaugos vadovai pritaria galimybei ateityje vadovauti duomenų apsaugos srityje.

Konferencija tikisi, kad vadovai konstruktyviai bendradarbiaus ir taip palengvins įvairias veiklas ir iniciatyvas dėl duomenų apsaugos Europoje ateities ir galimą ES direktyvos 95/46/EB peržiūrą.

Konferencija ir ateityje skatins diegti aukštus duomenų apsaugos standartus visose gyvenimo srityse, o plintant pažangiosioms technologijoms, ypač internetinėje veikloje ir teisėsaugoje.

Konferencija ragina kurti ir tobulinti duomenų apsaugos įstatymus, kurie:

- garantuotų pagrindines teises ir laisves;
- vadovautųsi pirmiausia duomenų apsaugos principais;
- įgalintų veiksmingai siekti norimų rezultatų praktikoje;
- skatintų organizacijas įsisavinti geriausią praktiką, įskaitant planuotą privatumą;
- padėtų įveikti nepalankias situacijas, su kuriomis tenka susidurti asmenims ir visuomenei apskritai;
- padėtų išvengti nepagrįstų prievolių.

Konferencija ragina visus diskusijų apie politiką ir įstatymus dėl duomenų apsaugos bei privatumo dalyvius atkreipti dėmesį, kokie yra esamų skirtingų režimų ir sistemų panašumai ir ieškoti būdų, kaip pasiekti bendrus, visuotinai priimtinius sprendimus. Konferencija, pateikdama globalioms diskusijoms Europos patirtį, skatina

plėtoti tokį bendradarbiavimą, kuris nekliudytų puoselėti pamatinių teisių ir laisvių.

Šia deklaracija konferencija pripažįsta, kad keičiasi duomenų apsaugos ir privatumo vaizdas tiek Europoje, tiek ir už jos ribų, todėl išlieka poreikis tęsti veiklą ir puoselėti bei įtvirtinti duomenų apsaugą, privatumo normas priderinant prie šių laikų diktuojamų sąlygų.

Daugiau šios konferencijos informacijos galite rasti VDAI svetainėje adresu <http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=page&id=416>.

Nuomonė dėl organų donorystės ir jų persodinimo

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (EDAPP) 2009 m. kovo 5 d. priėmė nuomonę „Dėl Komisijos pasiūlymo Direktyvai dėl persodinimui numatytų žmogaus organų kokybės standartų ir saugos“. Komisijos pasiūlyme numatomos nacionalinės kokybės programos, skatinančios organų donorystę ir persodinimą, įskaitant ir stebėjimo mechanizmą, užtikrinantį galimybę visus organus stebėti nuo jų dovanojimo iki priėmimo ir atvirkščiai.

EDAPP pritaria pasiūlyme akcentuojamam poreikiui saugoti asmens duomenis, susijusius su donorų ir gavėjų organais, ypač dėl reikalavimo laikytis donorų ir gavėjų tapatybės konfidencialumo. Be to, EDAPP rekomenduoja ateityje dar labiau stiprinti donorų ir gavėjų asmens duomenų apsaugą. Šiam tikslui pasiekti būtina užtikrinti tvirtas organizacines ir technines priemones tiek nacionalinėse donorų ir gavėjų duomenų bazėse, tiek ir keičiantis organais tarp valstybių.

Nustatant nacionalines saugos priemones siūloma vadovautis šiais pagrindiniais principais:

- specialios informacijos saugos politikos priėmimas;
- konfidencialumo ir prieigos kontrolės politikos apibrėžimas, numatant duomenų

konfidencialumo garantijas asmenims, kurių duomenys tvarkomi;

- saugos mechanizmo nacionalinėse duomenų bazėse įdiegimas, vadovaujantis planuojamo privatumo koncepcija;
- saugos procedūrų įtvirtinimas organų donorų ir organų gavėjų teisėms į duomenų apsaugą įgyvendinti;
- esamos saugos politikos nuolatinės stebėsenos ir nepriklausomo audito užtikrinimas.

Nustatant reikalavimus tarpvalstybiniam keitimuisi organais, privaloma atsižvelgti į būtinybę suderinti informacijos saugos politiką tarp valstybių narių. Be to, reikėtų atkreipti dėmesį į donorų ir gavėjų asmens duomenų netiesioginio atpažinimo galimybes (pseudonimizavimą).

Nuomonę anglų kalba galite rasti adresu http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2009/09-03-05_organ_transplantation_EN.pdf.

(Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno informacija, Newsletter, Nr. 18, 2009 m. kovo 17 d.)

GREITAI

Konferencija

2009 m. gegužės 19–20 d. Briuselyje (Belgija) Europos Komisija rengia konferenciją „Asmens duomenys – ar augant vartojimui turi daugėti ir apsaugos?“, kurios tikslas – peržvelgti naujus privatumo iššūkius. Renginys skirtas duomenų apsauga besidomintiems asmenims, verslui, vartotojų asociacijoms, akademinėi visuomenei, duomenų apsaugos institucijoms ir valstybės sektoriui tiek iš Europos Sąjungos valstybių narių, tiek iš trečiųjų šalių.

Asmens duomenų apsaugos naujienų biuletenį galite užsisakyti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos svetainės www.ada.lt skiltyje „Naujienų prenumerata“